

**OBRIM LA BIBLIOTECA: FEM
BIBLIOPATI!**

**“Treball de Final de Grau de Mestre
d'Educació Primària”**

Marc Rodríguez Juanola

Curs 2012 – 2013

Tutor: Francesc Codina

Vic, 17 de maig de 2013

1. Resum i paraules clau

Aquest treball pretén analitzar la importància de la lectura a l'escola tot posant èmfasi en el fet de llegir per plaer. Partint d'una base teòrica que ho fonamenti s'ha realitzat i analitzat una experiència innovadora: un bibliopati. Durant quatre sessions la biblioteca ha tret una part dels seus materials a fora el pati, de manera que han sigut els llibres qui han anat a buscar els alumnes i no al revés. Aquesta activitat, totalment voluntària, pretenia fomentar l'hàbit lector i donar a conèixer el potencial que té la biblioteca escolar.

Paraules clau: biblioteca escolar, bibliopati, hàbit lector, llegir per plaer.

The present work expects to analyse the reading importance at school, emphasizing the fact of reading for pleasure. Based on a theoretical premise, an innovative experience has been conducted and analyzed: the outdoor school library. The library took part of its material out in the playground in four occasions, so that the books looked for students to read them and not the opposite. This absolutely voluntary activity was aimed to encourage the reading habit and spread the school library possibilities.

Key words: school library, outdoor school library, reading habits, reading for pleasure.

2. Índex

	Pàg
3 Introducció	4
4 Fonamentació teòrica	6
4.1 El paper de la biblioteca dins un centre escolar	6
4.1.1 Funcions de la biblioteca escolar	6
4.1.2 El repte d'integrar les noves tecnologies	8
4.2 Situació actual de les biblioteques escolars	11
4.2.1 Estat de les biblioteques i dels recursos destinats	11
4.2.2 Sobre les activitats i els usos de la biblioteca	13
4.2.3 Sobre la relació entre recerca d'informació i biblioteca	13
4.2.4 La biblioteca escolar dins del centre	14
4.2.5 Sobre com els diferents agents veuen la biblioteca escolar	15
4.3 La lectura a l'escola	16
4.3.1 Com treballem la lectura a l'escola	16
4.3.2 La contradicció de l'escola	18
4.3.3 L'animació a la lectura	21
4.3.3.1 Animació o promoció?	22
4.3.3.2 Propostes d'animació a la lectura	22
4.3.3.3 El bibliopati	23
5 Aplicació pràctica	24
5.1 Objectius	24
5.2 Presentació de l'escola	25
5.3 Situació actual de la biblioteca escolar	27
5.4 Importància de la lectura al centre	31
5.5 Planificació de la proposta	32
5.6 Execució	37
5.7 Opinions dels alumnes	40
5.8 Una altra experiència	40
6 Conclusions	43
6.1 Al voltant de la intervenció	43
6.2 A nivell personal	45
7 Bibliografia i webgrafia	47
8 Annexos	50
8.1 Guió entrevistes	50
8.1.1 Al director	50
8.1.2 A la responsable de l'espai	51
8.2 Enquestes als alumnes	52
8.2.1 Enquestes prèvies	52
8.2.2 Enquestes després del bibliopati	53
8.3 Fotos	54
8.3.1 Del bibliopati	54
8.3.2 De la visita a l'escola d'El Pont de Vilomara	57

3. Introducció

El següent Treball de Final de Grau pretén reflexionar sobre el paper de la lectura a l'escola. Més concretament, vol incidir en la, poc estudiada, relació entre lectura i llibertat dins l'àmbit escolar mitjançant una activitat pràctica.

El treball consta de tres parts diferenciades. Primer de tot, trobem un marc teòric on es destaca la importància de la biblioteca escolar com a punt central de qualsevol activitat relacionada amb la lectura. Hi té cabuda, també, una radiografia de l'estat actual de les biblioteques escolars, i un seguit de reflexions sobre com es treballa la lectura a l'escola. La segona part és l'explicació d'un experiment. Consisteix en una activitat d'animació de la lectura conseqüent amb el marc teòric, una proposta on lectura i esbarjo vagin de la mà: un bibliopati. Les conclusions centren la tercera part del treball, i és on es reflexiona sobre tot allò que s'ha fet, i s'intenta buscar relacions la teoria amb la pràctica.

He realitzat la part pràctica del treball a l'escola Agrupació Sant Jordi de Fonollosa, i ho he fet per dues raons. La primera és perquè preferia no barrejar les Pràctiques III amb el TFG. Vaig pensar que seria millor bolcar els esforços primer en una cosa i, després, centrar-me en una altra. Així doncs, calia buscar un lloc on poder realitzar la part pràctica. Aquí és on apareix l'escola de Fonollosa. En aquest centre hi treballo des de fa vuit anys, i actualment hi realitzo les tasques de monitor de menjador. Podríem dir que conec força bé el seu funcionament, així com les seves virtuts i les seves mancances, i la biblioteca escolar seria un aspecte a millorar. Així que tot quadrava, només faltava ser aprovat per la Universitat i per la mateixa escola. Una vegada tot es va consensuar, vaig tenir decidit el què hi faria gairebé des de l'inici.

Calia realitzar alguna mena de pràctica que propiciés la trobada d'alumnes i llibres. Fer que fossin els llibres qui anessin a buscar els alumnes i no a l'inrevés. Recordo que, en una assignatura de la menció de Biblioteca escolar vam llegir el llibre de Jaume Centelles *La biblioteca, el cor de l'escola*. En un capítol explicava l'experiència del bibliopati, i ja des d'aquell

moment em va cridar l'atenció. Trobava molt interessant barrejar lleure i lectura. Així doncs, pensant en l'espai de la biblioteca escolar de Fonollosa que és a planta baixa i dona al pati, vaig decidir-me per portar-ho a terme.

A partir d'aquí van sorgir molts dubtes. Vaig anar perfilant la idea amb l'ajuda de la mestra responsable de la biblioteca i amb el tutor de la universitat. Tenia clar que era una mena de prova pilot, i que, per tant tot el que feia era susceptible al canvi si, més endavant, des de l'escola es volia portar a terme. També tenia clar que podria cometre errors en la planificació o en l'execució, però tot formava part del meu procés d'aprenentatge. Prenent decisions, vaig decidir centrar-ho únicament a primària i descartar infantil, ja que d'entrada, buscava dirigir-me l'alumnat té autonomia per llegir sol. A més, tenia clar que volia fer el bibliopati just davant la biblioteca que està situat al pati dels grans. Una altra decisió que vaig prendre va ser situar el servei al pati de les onze i no a l'estona de menjador. Organitzativament era molt més fàcil fer-ho a la franja d'11h-11:30h, ja que al migdia els alumnes estan partits en diversos torns per entrar al menjador, n'hi ha que no dinen a l'escola, i ja es realitzen activitats a càrrec dels monitors. Calia resoldre, també, si hi havia la possibilitat d'endur-se llibres en préstec, quants dies a la setmana ho oferiríem per tal que funcionés, quina selecció de llibres hi hauria d'haver, etc.

Tot va agafar forma i, finalment, vaig portar-ho a terme durant quatre dies repartits en dues setmanes. Realment sóc conscient que és molt poc temps per poder veure si gràcies al bibliopati els alumnes llegeixen més, si veuen amb més bon ull la lectura o, si, per exemple fa augmentar l'interès per part de l'alumnat (i del professorat) d'entrar a la biblioteca a consultar. Per a poder-ho valorar caldria fer un seguiment molt més a llarg termini i que, per tant, el projecte tingués continuïtat. Em consta que, des de l'escola valoren molt positivament la iniciativa i pretenen seguir portant-ho a terme. Qui sap si, d'aquí uns anys, algú farà un estudi sobre l'impacte que té el bibliopati en el gust per a la lectura, basant-se en aquesta escola. D'entrada, ja hem plantat la llavor.

4. Fonamentació teòrica

4.1 El paper de la biblioteca dins un centre escolar

Les biblioteques escolars a casa nostra han realitzat una evolució en els últims anys. Una evolució en forma de transformació. A mesura que avancen els anys, les biblioteques escolars estan deixant de ser magatzems de llibres per convertir-se en espais plens de vida on s'hi realitzen moltes activitats relacionades amb el gust per a la lectura: préstec de llibres, hora del conte, visites d'autors i il·lustradors, exposicions temàtiques... Però no només els materials impresos són els protagonistes de les biblioteques. Fa uns anys van entrar els mitjans audiovisuals amb molta força, bàsicament CDs i DVDs. En l'actual era de la informació, però, les pantalles (ordinadors, tauletes, etc.) tenen un pes molt important a la nostra societat, i la biblioteca escolar ha d'estar al dia de tots aquests canvis tecnològics si no vol quedar-se enrere i tornar a ser un magatzem. Així doncs, la biblioteca escolar està en contínua transformació i ha d'assumir els nous reptes que se li plantegen.

4.1.1 Funcions de la biblioteca escolar

S'han realitzat multitud d'estudis i teories sobre les funcions que ha de tenir la biblioteca escolar en un centre educatiu. Si bé el context actual és diferent al de fa uns anys, sabem que un dels principals objectius de qualsevol biblioteca és promoure la lectura, és a dir, fomentar l'hàbit lector. També creiem en la importància de la biblioteca escolar com a espai imprescindible per desenvolupar la imaginació i la creativitat, com a lloc on aprendre a fer silenci, a escoltar o a posar en comú i debatre idees. La biblioteca escolar és fonamental per a orientar l'alumnat, les famílies i els mestres a escollir els llibres (o documents) més adients per allò que estan cercant. Per tant, és essencial per formar l'alumnat en el maneig de la informació i per afavorir l'accés a diverses fonts. I a més a més, ha de ser l'espai que faciliti els recursos que necessita tota la comunitat educativa, això vol dir que ha de disposar de materials adequats.

Tot i així, hi ha una funció que no es té gaire en compte però que, des del meu punt de vista, és molt important: la biblioteca escolar és un agent compensador de desigualtats socials. Possibilita que tot l'alumnat pugui accedir de manera igualitària a la lectura, a la recerca d'informació i a tots els materials d'aprenentatge, independentment del seu estatus social o el seu capital econòmic. La biblioteca escolar no entén de classes socials, races o prejudicis de qualsevol tipus. Això possibilita el treball de l'educació en valors i fomenta la convivència ja que es comparteixen lectures, espais, temps i esforços. Aquesta idea va molt relacionada amb un dels objectius d'aquest treball: donar l'oportunitat a tot l'alumnat i el professorat d'accedir als diversos materials que ofereix la biblioteca.

Aquesta funció última adquireix importància en l'estat actual del món. Sabem que el coneixement s'està convertint en un element imprescindible per sobreviure en aquesta societat tan competitiva, i en conseqüència, la capacitat de seleccionar i processar informació resulta necessària per superar l'exclusió social. Així mateix, un dels objectius principals de l'educació a l'etapa de primària és aconseguir formar futurs ciutadans crítics amb el món que els envolta. I sabem també, que el saber et dona poder. No un poder físic ni poder vers algú altre, sinó capacitat per escollir la millor opció, per adaptar-te a un medi determinat o per qüestionar-te si tot allò que veus o sents és del teu grat. Si tenim en compte que un ambient de lectura a casa afavoreix que el fill o filla esdevinguin futurs lectors, resulta evident pensar, que la biblioteca té un paper fonamental en garantir la igualtat d'oportunitats per a tothom. Així doncs, és precisament en aquestes qüestions on la biblioteca escolar vincula la seva finalitat i justifica la seva existència.

Entre tots i totes, hem de mirar d'aconseguir que, seguint el concepte de Jaume Centelles (2005), la biblioteca esdevingui el cor de l'escola, de la lectura. Aconseguir formar un espai de convivència, d'intercanvi i de cohesió on tota la comunitat educativa trobi el seu racó, i des d'on es fomenti el gust per la lectura i es donin les eines per ser competents en aquest món tan ferotge que ens toca viure.

4.1.2 El repte d'integrar les noves tecnologies

Un dels principals reptes que ha d'entomar la biblioteca escolar en aquests propers anys és quin ha de ser el paper de les noves tecnologies dins la biblioteca. Miraré de fer algunes reflexions al respecte, però hi ha molta gent que ja ha escrit sobre el tema.¹

Primer de tot, cal dir que les noves tecnologies han aparegut amb molta força, i han arribat per quedar-s'hi. Aquest és un fet irrefutable i el procés és irreversible. Cal també saber, que l'escriptura ha anat evolucionant a mesura que ha passat el temps, i que mai s'ha perdut la lectura com a eina per formar-se i ser més competents. Ara doncs, amb aquest canvi tan important no hem de patir, els alumnes llegiran igual o més. O no es considera lectura la visita de blogs, xarxes socials o diaris digitals? Partint d'aquí, s'ha de trobar l'equilibri entre la cultura impresa i la digital.

D'entrada, l'arribada de les tecnologies digitals en moltes escoles ha afectat el concepte de biblioteca escolar com a centre de recursos. Segurament, podem trobar professorat i alumnat que s'estimen més anar a l'aula d'ordinadors abans que utilitzar la biblioteca a l'hora de buscar una informació. I és que la rapidesa i la democratització de la cerca ho ha posat així de senzill. Però si bé l'alumnat domina amb habilitat les noves tecnologies, no es pot dir el mateix dels continguts. Cal una urgent formació de cerca d'informació a la xarxa. Els nostres alumnes no es poden quedar amb la primera pàgina web que els apareix, de la mateixa manera que han de saber buscar el llibre que més s'adequa a les seves necessitats. I encara més, generalment els llibres que han estat editats tenen un cert rigor, si més no, una persona que l'ha escrit i una editorial que l'ha publicat, però això a la xarxa no és sempre així. És molt diferent, posem pel cas, trobar una informació a la viquipèdia o a la web de National Geographic, i és aquí on hem d'educar-los si volem aconseguir allò que dèiem: uns individus crítics amb el món on viuen.

¹ Per saber-ne més us remeto a DURBAN, Glòria. *La biblioteca escolar, avui. Un recurs estratègic per al centre*. Barcelona: Graó, 2010, sobretot al capítol 4: *Biblioteca escolar i cultura digital. La coexistència de mitjans per a la promoció de la cultura escrita*, p. 53-64.

És imprescindible, també, que aquests alumnes rebin la informació necessària per part d'uns professionals formats. El o la responsable de la biblioteca ha de fer un esforç per posar-se al dia sobre tot allò positiu i negatiu que aporta la xarxa per tal de poder-ho transmetre al seu alumnat. De la mateixa manera que diem que un mestre ha de conèixer un llibre per a poder-lo recomanar, hauria de ser capaç de fer el mateix amb els recursos electrònics. Aquí, però, topem amb un dels grans mals de la biblioteca escolar: les poques hores de dedicació que reben els responsables per part de molts equips directius.

No només s'ha d'aconseguir que a la biblioteca escolar hi hagi ordinadors amb accés a internet per a poder realitzar la recerca, sinó que hem de fer que les biblioteques surtin de les quatre parets. La biblioteca escolar ha d'aprofitar tots aquells recursos que li proporcionin la xarxa per tal de donar-se a conèixer i obrir-se al món. L'eina, sens dubte, més utilitzada ja per moltes escoles, és el blog. És indiferent si forma part del blog de l'escola o bé és una web a part, però és la plataforma ideal per arribar a moltes cases i donar a conèixer les activitats que hi realitzem. És el lloc idoni per presentar les novetats adquirides, per recomanar llibres, per penjar fotos o vídeos de les activitats que es fan, per recordar els horaris d'obertura o per informar de tot allò que es farà en els propers dies o setmanes. I també aquí, és l'espai perfecte per fer col·laborar l'alumnat amb la biblioteca: poden ser els encarregats de portar al dia el blog, ja que, si són capaços de sentir-se seva la biblioteca gaudiran molt més de tot el que s'hi fa i augmentarem el seu gust per a la lectura.

L'arribada de les noves tecnologies al dia a dia de l'escola han democratitzat l'accés a la informació. L'alumnat té una facilitat gairebé innata per fer anar els ordinadors, i a través d'aquestes màquines poden accedir a documents penjats per qualsevol escola del món. Això permet un intercanvi d'experiències gairebé a l'instant, i els centres educatius es poden nodrir d'activitats d'altres centres i inclús establir-hi contacte. La xarxa també permet accedir a llibres o publicacions que eren de difícil accés, com poden ser llibres descatalogats o bé hemeroteques de diaris i revistes i que poden donar joc a fer moltes activitats. També s'ha d'aprofitar l'aparició de

diccionaris i enciclopèdies en línia que garantixin una fiabilitat comprovada i utilitzar-los com a documents digitals de referència.

Tot i així, no tot el que ens arriba relacionat amb les noves tecnologies és positiu, ja ho hem vist amb la recerca d'informació. Hi ha un altre factor que va intrínsecament lligat a la renovació tecnològica que s'ha de canviar des de l'escola, i més concretament, des de la biblioteca escolar: la immediatesa en aconseguir allò que es vol. Els nostres alumnes estan acostumats a obtenir informació de manera gairebé instantània. També estan acostumats a la cultura de la imatge i la d'anar saltant d'un lloc web a un altre per llegir o informar-se. En general no donen valor a l'esforç, a la paciència, a la tranquil·litat o a la contrastació d'informacions. I els costa realitzar activitats llargues i constants tal i com requereix la lectura. Això els porta a dur una vida molt estressada ja de ben petits, i des de la biblioteca escolar s'ha de procurar introduir els valors contraris. S'ha de fer-los veure que les coses requereixen el seu temps, que l'esforç i la constància són imprescindibles per aconseguir fruits, i que rapidesa no és sinònim d'eficàcia. Com he comentat anteriorment, a la biblioteca els alumnes han de trobar un clima càlid, relaxat, d'atenció, de seguretat que permeti treballar de gust.

En la recerca d'aquest equilibri entre allò imprès i allò digital, hi ha un element d'esperança per a tothom qui veu la mort de la biblioteca a causa de l'arribada de la informàtica. I és que calen llocs físics per a ensenyar i aprendre i on poder accedir a tot tipus d'informació. Llocs que convidin a llegir i a escriure, plens d'estímul (com llibres, contes, pòsters de personatges o ordinadors). I llocs on poder interactuar amb professionals apassionats per la lectura que ens encomanin aquesta passió. Aquests espais, sens dubte, són les biblioteques escolars. Espais on la coexistència entre mitjans o suports escrits o digitals sigui una realitat. Perquè de ben segur, la generació que hi ha actualment a l'escola malgrat ser nadius digitals, encara necessiten el llibre físic per a poder-lo tocar, manipular o posar-se'l a la boca si s'escau. D'aquesta manera se senten més propers a les històries i als continguts que hi ha a dins. A més a més, si ja de petits anem alternant els dos suports, quan siguin grans podran escollir quin dels

dos formats volen fer servir en funció del que els interressi més en aquell moment. Així es realçaran les virtuts que cada format aporta.

És aquí on potser hem de mirar d'arribar d'ara en endavant: que l'alumne sigui capaç de formar el seu coneixement a partir de l'estructuració de la informació que li arribi per diverses bandes i formats. És a dir, que sigui capaç d'unir totes les peces del trencaclosques per acabar formant el seu coneixement personal. I és a l'espai de la biblioteca escolar on s'han de donar les estratègies per aconseguir-ho, un espai que promociona la cultura escrita però que alhora integra la cultura digital.

4.2 Situació actual de les biblioteques escolars

El passat mes de març dins les *Cinquenes jornades de biblioteques escolars* celebrades a la Facultat de Biblioteconomia i documentació de la UB, es van presentar els resultats de l'estudi *Biblioteques Escolares. Dinámicas 2005-2011*². La presentació va anar a càrrec d'Inés Miret, membre de Naturity que és la companyia que va realitzar l'estudi a diferents biblioteques tant de primària com de secundària, batxillerat o cicles superiors de tot l'Estat espanyol. A continuació, exposaré algunes de les dades presentades i que em semblen significatives per mostrar l'estat actual de les biblioteques escolars. D'aquesta manera podrem comprovar si els plantejaments que he exposat anteriorment sota el títol *El paper de la biblioteca dins un centre escolar* es compleixen realment.

4.2.1 Estat de les biblioteques i dels recursos destinats

- Actualment hi ha més biblioteques funcionant que mai: una de cada tres de les estudiades van ser creades entre el període 2005-2011. El 44'8% a primària, més que en cap altra etapa.

² Per consultar tota la presentació realitzada el dia 5 de març de 2013: <<http://www.cobdc.net/5JBE/materials/>>

- Estan més ben gestionades: disposen d'un projecte el 58'8%, d'un pla de treball anual el 59'8% que l'avaluen el 82'1%, i un 37'4% dels centres tenen comissió de biblioteca.

- Es disposa de més recursos econòmics: cada any des de 2006 prop del 30% dels centres públics ha rebut un màxim de 2000 euros. Des de 2005 s'han duplicat els centres que reben al menys 700 euros per a adquisicions.

- El 50'7% tenen accés a internet, i el 35'2% ordinadors per a treballar. El 23'6% disposen de web específica i el 76'7% d'un catàleg automatitzat.

- Augmenta l'esporga de materials en un 10%.

- Segons les Directrius IFLA, la col·lecció mínima ha de ser de 3.000 volums. El 23'6% dels centres no hi arriben. Els volums per alumne han de ser 10: només el 32'8% hi arriba.

- La persona responsable cada vegada està més preparada en LiJ o TIC però té menys dedicació: el 70'9% té un màxim de 5 hores a la setmana. Només un 4'8% té jornada completa.

De totes aquestes dades presentades en podem trobar de positives i de negatives. Entre les primeres em quedo amb la bona notícia de l'augment de biblioteques escolars en pocs anys, i en la gran quantitat de centres que tenen projecte de lectura o de biblioteca. Com a negatives, la poca implementació de les noves tecnologies (en contra del que diuen els experts), i les escasses hores de dedicació dels responsables de biblioteca.

4.2.2 Sobre les activitats i els usos de la biblioteca

- A primària augmenten les biblioteques amb més de 10 hores d'obertura a la setmana, així com augmenta el nombre d'hores de dedicació de les comissions de biblioteca.

- El nombre de visites a la biblioteca per setmana a primària s'estabilitza: com a mínim una vegada hi va el 75'2% dels centres.

- La freqüència del préstec a primària és bastant elevada: la meitat de l'alumnat el fa servir al menys una vegada cada quinze dies.

- Creixen les activitats que es fan a les biblioteques: en un 64'35% de les biblioteques els alumnes fan préstec, i en un 31'7% assisteixen a activitats programades.

- Per sexes, en general les noies hi fan més els deures, consultes, lectures, préstecs i ús dels ordinadors per a fer treballs. Els nois fan servir més les noves tecnologies per jugar o xatejar.

- En general, les biblioteques de centres públics treballen més amb xarxa amb altres biblioteques de l'entorn.

En aquest apartat gairebé tot són dades positives. Ens queda clar que la tendència és augmentar tan hores d'obertura com activitats relacionades amb la biblioteca. Com a aspecte negatiu, només el 30% de l'alumnat assisteix a aquestes activitats.

4.2.3 Sobre la relació entre recerca d'informació i biblioteca

- A l'hora de buscar informació, el 28'5% dels alumnes només ho fa a internet, el 10'1% recorre a la biblioteca escolar per fer-ho i el 22'5% contrasten les fonts. Si es demana qui els ha ensenyat a utilitzar la informació, el 43'6% diuen que ells sols, el 41'9% els professors i el 38'6%

els pares. Només un 16'6% diu que els ha ajudat algun responsable de biblioteca, ja sigui de l'escola o de la pública.

- Pel que fa al professorat, el 54% assegura que acudeix a la biblioteca per cercar la informació del que vol ensenyar, el 50'4% contrasta les fonts i el 46'5% busca qualitat i fiabilitat en aquestes fonts.

- En general es fan més programes de formació de cerca d'informació.

Les dades que obtenim d'aquest apartat van molt lligades en una de les preocupacions dels experts respecte la relació noves tecnologies i biblioteca: la recerca d'informació. Si ens fixem en el lloc de cerca, veiem un tant per cent elevat d'alumnes que confirma la tendència d'anar a buscar la informació només a internet, i per contra, són molt pocs els que acudeixen a la biblioteca. És a dir, es confirmen les hipòtesis. Pel que sembla, el professorat sí que té el costum de cercar a la biblioteca informació del temari a treballar. També hi ha diferència entre docents i alumnat pel que fa a la contrastació de les fonts: els alumnes ho fan molt poc, i dels mestres, la meitat. Tot i així, considero que el 50% és una xifra molt curta tenint en compte que l'alumnat acabarà assimilant aquella informació que no haurà estat verificada.

4.2.4 La biblioteca escolar dins del centre

- El 78'1% té Pla de Lectura de Centre, però només 1 de cada 3 centres l'estan executant.

- La biblioteca és considerada cada cop més com a un actiu del centre: en moltes es compta la biblioteca per a l'organització d'activitats, es parla de la biblioteca en els claustres i en les reunions de pares i mares, s'ensenya la biblioteca a les jornades de portes obertes, té un lloc dins l'espai web del centre, etc.

És encoratjador veure que gairebé el 80% d'escoles enquestades té Pla de Lectura de Centre, però no ho és tant que siguin tan pocs els qui l'estiguin portant a la pràctica. El que sí que sembla més positiu és el fet que cada vegada es té més consciència de la importància d'una biblioteca escolar. Tot i així, cal millorar-ho molt més encara.

4.2.5 Sobre com els diferents agents veuen la biblioteca escolar

- Entre el professorat es considera que la biblioteca estimula el gust per a la lectura, col·labora en la formació dels alumnes, facilita materials al professorat, afavoreix l'ús de les TIC...

- Per part dels alumnes, hi ha menys demandes de millora respecte el 2005.

Augmenten les bones percepcions de la biblioteca escolar respecte la comunitat educativa, i això afavoreix la seva subsistència i reivindica la seva importància. Sorpren el fet que l'alumnat exigeixi menys demandes de millora que el 2005, segurament deu ser perquè durant aquest any les biblioteques escolars han anat millorant i s'han anat adaptant a les demandes dels usuaris.

4.3 La lectura a l'escola

S'ha parlat moltíssim sobre la importància de la lectura en el centre escolar i els beneficis que aquesta aporta al nostre alumnat. Són molts els estudis que es realitzen gairebé anualment que opinen sobre el tema, i que intenten buscar respostes sobre per què els nostres alumnes cada cop llegeixen menys. No serà en aquest treball on resoldrem aquesta qüestió tan cabdal, només intentarem fer algunes reflexions de com la lectura es treballa en moltes aules.

4.3.1 Com treballem la lectura a l'escola

Sabem que la lectura és la gran eina de què disposem per ampliar i enriquir el nostre llenguatge i poder activar la imaginació i el pensament reflexiu. Però, primer de tot, convé establir les bases sobre què és llegir. Hi ha qui diria que és únicament (i amb tota la seva complexitat) desxifrar i entendre un text. Teresa Colomer i Anna Camps (1991: 31) fan una definició més precisa: "Llegir és molt més que un simple fet mecànic de desxiframent d'uns signes gràfics, és sobretot un acte de raonament." Aquí hi intervé tot el que va més enllà de la lectura pròpiament dita. Sobretot les inferències: captar gran quantitat de significats que no apareixen directament en el text però que són deduïbles, i els coneixements que el lector o lectora té sobre allò que està llegint. Totes aquestes informacions prèvies es modifiquen, s'elaboren nous coneixements i, finalment, s'acaben integrant a l'esquema mental del lector. Aquest procés permet entendre d'una manera significativa el que s'està llegint. Cal dir que des de fa anys el problema de la comprensió lectora és dels més estudiats en els Informes PISA³. Per tant, es tracta d'un dels temes més complexos de l'educació a nivell mundial.

Seguidament cal posar èmfasi en els diferents tipus de lectura que existeixen. Tal com diu Isabel Solé (2000: 80): "hi haurà tants objectius com lectors en diferents situacions i moments." No és el mateix llegir per

³ Per saber-ne més consultar el document a la xarxa:
<<http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/48852548.pdf>>

cercar una informació en un diccionari o en una enciclopèdia, que llegir unes instruccions d'un joc, ni que endinsar-se en un conte o en una novel·la. Cadascuna d'aquestes lectures necessita unes tècniques distintes ja que els objectius són clarament diferents. Ens trobem sovint a les escoles que només es donen eines per a la lectura novel·lística. Però paradoxalment, molts dels textos més complicats d'entendre són els expositius, els que podem trobar en assignatures com matemàtiques o medi. Són els que ens introdueixen o aprofundeixen en la matèria que s'està treballant, i la comprensió d'aquests, pot marcar el desenvolupament de cada un dels alumnes al llarg de la unitat didàctica. No està de menys recordar, tal i com fan Colomer i Camps (1991: 27): "Tot mestre és mestre de llengua, ja que l'ensenyament de la seva matèria implica ensenyar la terminologia i l'ús lingüístic adequats per operar sobre els termes que es planteja." En aquesta afirmació hi afegiríem que cal ensenyar, també, a saber llegir i comprendre els diferents tipus de textos.

Si pensem en les activitats que es duen a terme a l'escola per ensenyar a llegir, segurament n'hi ha molt poques que siguin situacions reals de lectura. És a dir, no llegir per aprendre a llegir, sinó llegir per saber què hi diu en el text. La lectura s'hauria de portar a terme amb un propòsit per aconseguir alguna finalitat. Segurament motiva més a l'alumnat saber què diuen tots els rètols que hi ha a l'escola, saber què hi ha escrit als papers que van de l'escola a casa o de casa a l'escola, poder desxifrar tots els missatges que hi ha amagats als murals o pòsters de les classes, o bé, llegir les marques de la roba o els noms dels medicaments que prenen. Molt rarament trobem escoles que posin èmfasi en tot això tan proper a l'alumnat, i en canvi, fan llegir textos totalment desvinculats dels alumnes.

Hi ha també, moltes activitats de lectura que són purament d'avaluació i no d'aprenentatge. I no precisament d'avaluació d'allò que hem definit com a lectura anteriorment, un procés de transformació de les idees a partir d'inferències i coneixements previs, sinó activitat per avaluar aspectes concrets. És a dir, comprensió literal del text. Això fa que la necessitat de respondre correctament passi per davant de la comprensió, i en molts casos l'alumne acaba llegint per a poder respondre un tipus concret de preguntes.

En aquestes activitats d'avaluació, l'error és penalitzat, i no és considerat com un punt de partida per a l'aprenentatge. Amb tots aquests condicionants, es pot deduir que la lectura que efectuaran una bona part dels alumnes no serà un acte plaent. També hi ha activitats d'avaluació de lectura oral que encara són més cruels. En moltes d'elles únicament es valora la velocitat i la manca d'errors, com si llegir més ràpid o amb una bona dicció fos directament proporcional a una excel·lent comprensió del text. El que s'acaba aconseguint és que l'alumne no pretengui entendre el que llegeix, sinó que se centri únicament en desxifrar mecànicament les paraules.

4.3.2 La contradicció de l'escola

Fins al moment he analitzat, per sobre, algunes contradiccions que tenen a veure amb la pràctica de la lectura en l'àmbit escolar. Més enllà de les ja esmentades, n'hi ha una que realment s'escau en la voluntat d'aquest treball, i és en aquest apartat on hi posaré èmfasi: la relació entre lectura i lleure.

Els adults que hem adquirit l'hàbit lector tenim molt clar que la lectura és una activitat voluntària i que va lligada al temps lliure. En certs moments del dia, de la setmana o del mes, escollim agafar un llibre en lloc d'engegar la televisió o de sortir a passejar. Tots sabem que, la lectura permet capbussar-nos dins de les històries més fantàstiques, o bé posar-nos a la pell d'aquell personatge en el qual tant ens identifiquem. Som capaços de viatjar a països que no hem estat mai i a èpoques ja passades o bé que encara han de venir. Ens permeten conèixer millor la llengua amb la qual està escrita, i gaudim de l'art de saber posar la paraula precisa al lloc adequat. I si ja en tenim prou, aparquem el llibre i anem a fer una altra cosa, que de ben segur que tornarem a trobar una estona per continuar la lectura.

Però, i als nostres alumnes? Els permetem la possibilitat de fer el mateix que nosaltres? Si el que volem és que vegin la lectura com una acció lliure,

el primer que cal fer, segons Colomer i Mas (1991: 105) és “preservar un espai de lectura amb aquestes característiques, sense que pugui superposar-se i identificar-se amb les situacions pensades per l’escola per ajudar al desenvolupament de la competència literària.” Calen espais i moments perquè l’alumne llegeixi sense cap mena de pressió allò que li ve de gust, però també cal canviar certes creences sobre la lectura que tenen, tant el professorat com les famílies.

Un bon paquet d’idees per trencar certs tòpics sobre la lectura el podem trobar en el llibre *Com una novel·la* de Daniel Pennac (Empúries, 1993). Aquest escriptor francès va fer famós un decàleg dels drets imprescriptibles dels lectors, i va revolucionar el món de la literatura amb alguna de les reflexions que va anotar. A continuació, i creient que els alumnes també s’hi poden emmirallar, enumeraré els deu drets de qualsevol lector.

- 1.- Dret a no llegir.
- 2.- Dret a saltar pàgines.
- 3.- Dret a no acabar un llibre.
- 4.- Dret a rellegir.
- 5.- Dret a llegir qualsevol cosa.
- 6.- Dret al bovaryisme⁴.
- 7.- Dret a llegir en qualsevol lloc.
- 8.- Dret a fullejar.
- 9.- Dret a llegir en veu alta.
- 10.- Dret a callar.

Cal dir que tots els drets són interessants i dignes de reflexionar-hi, però em quedo amb quatre que permetran anar perfilant la meva intervenció. El primer és el dret a no acabar un llibre. Tal i com diu Emili Teixidor (2007: 33): “Si els adults ens equivoquem moltes vegades en la tria de les nostres lectures i reaccionem abandonant el llibre a la meitat o regalant-lo al nostre pitjor enemic, ¿per què ens entossudim en la idea que els nois han d’acabar tots els llibres que trien voluntàriament?” Deixem doncs, que els nostres

⁴ Expressió basada en l’obra *Madame Bovary* de Gustave Flaubert i que s’atribueix a la lectura per evasió. En aquest cas, el significat que li vol donar Pennac s’ha d’entendre amb un cert to irònic, ja que el bovaryisme es pot arribar a considerar una addicció a la literatura per tal d’evadir-se del món.

alumnes comencin un llibre i, després de donar-li unes quantes oportunitats, puguin abandonar-lo si no és del seu grat. És cert que hi ha llibres que necessiten un esforç per accedir-hi, però el que no podem permetre'ns com a docents és obligar a llegir per força en un context de lectura lliure.

El segon és el dret a llegir qualsevol cosa. Si parlem de literatura infantil i juvenil ens vénen al cap una sèrie de llibres imprescindibles, molts d'ells formen part del cànon, ja sigui català o bé mundial. És responsabilitat nostra que l'alumnat els conegui, som nosaltres qui hem de fer d'intermediaris entre l'obra i l'alumne, però si en el seu moment de lectura lliure prefereixen agafar un altre tipus de llibre, nosaltres no hi podem dir res. Malgrat ser mediàtics i oportunistes, els Gerónimo Stilton, Bat Pat o la Tina Súperbruixa, o en el cas dels més petits el Teo, poden obrir portes a nous lectors i ser la plataforma per accedir a llibres de més qualitat literària. Com afirma Teixidor en el mateix llibre (2007: 34): "Un adult, un pare o un mestre no ha de menysprear mai els llibres escollits lliurement pels joves. Seria com burlar-se dels seus gustos personals."

El dret a llegir a qualsevol lloc, és sens dubte, el que millor s'escau a l'activitat del bibliopati. No hi ha imatge més bonica que veure un infant llegint completament al seu món damunt d'un arbre o sota una d'aquelles rodes de camió que hi acostuma a haver-hi en molts patis. Si ho traslладem al món dels adults, veurem que llegim a molts llocs diferents: al sofà, al llit, al vàter, a la platja, al metro o al tren, a la sala d'espera del metge o al parc. Per tant, no ens entestem a fer llegir a l'aula o a la biblioteca. Obrim els espais que tenim a l'abast per tal de propiciar la trobada alumne-llibre. I, encara més. Si tornem al món adult, com llegim nosaltres? Quina postura prenem? Seiem sempre o bé ens agrada més fer-ho estirats? I quan seiem, ho fem d'una manera correcta o els peus reposen sobre el sofà, recolzem el cap al coixí o ens movem fins a trobar aquella posició perfecta? Si és així, perquè els nostres alumnes només llegeixen sobre els pupitres? No seria millor que durant l'estona de lectura lliure poguessin, dins d'un cert ordre, buscar la millor posició per fer-ho?

L'últim dels drets que m'agradaria fer esment és el dret a fullejar, que des del meu punt de vista, aniria molt lligat al dret de saltar-se pàgines. Moltes vegades a l'hora d'escollir el llibre que volem llegir ens fixem en la portada, l'autor, l'editorial o bé en l'escrit que hi ha a la contraportada. Però hi ha altres vegades, sobretot en els llibres infantils, que necessitem fullejar-lo. Mirar les primeres pàgines, saltar-ne unes quantes, arribar al final i tornar a mirar la portada. Llavors ja podrem decidir si ens interessa o no. De fet, és el que fem moltes vegades a la llibreria i gaudim fent-ho. Fullejar és una molt bona manera d'arribar a conèixer autors, il·lustradors, editorials... llibres al cap i a la fi. Deixem doncs sense por, que els nostres alumnes s'aproximin als llibres, que els toquin, se'ls mirin, els olorin i comparin. Tal i com diu Glòria Durban (2010: 43) siguem capaços i capaces de col·locar "l'alumne en posició d'actuar i no simplement en posició de rebre."

Del que es tracta, doncs, si volem que l'alumnat interaccioni lliurement amb els llibres i emergeixi el seu desig per aprendre, segons Glòria Durban (dins *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, 2008: 60) hem de "proporcionar-li temps, materials i espais perquè ho pugui fer de manera sistemàtica." Hem de "facilitar un entorn en el que el llibre i la lectura formin part de manera natural, quotidiana, de la vida escolar" segons Jaume Centelles (2008). I com a responsables dels nostres alumnes, hem de perdre la por a fer canvis i buscar estratègies innovadores que propiciïn l'accés lliure a la lectura. Potser, només d'aquesta manera, aconseguirem que l'hàbit lector arrel·li d'una manera natural en els futurs ciutadans del nostre país.

4.3.3 L'animació a la lectura

Totes aquestes innovacions que reivindico no poden ser aïllades ni en l'espai ni en el temps. Han de formar part d'un seguit de mesures sorgides des de l'espai de la biblioteca escolar, però amb el consens i l'ajuda de l'equip directiu i de tot el claustre de mestres. Des de fa uns anys cap aquí ha aparegut un terme nou que pot agrupar tot aquest seguit de pràctiques: l'animació a la lectura. Situem què vol dir i veiem-ne alguns exemples.

4.3.3.1 Animació o promoció?

Jaume Centelles (2009), diferencia aquests dos conceptes que tant hem pogut sentir els darrers anys. Tot i que remarca que la "diferència entre les dues és subtil", defineix la promoció com "accions encaminades a *convidar* a la lectura. Es tracta d'apropar els alumnes als llibres." Dins d'aquest apartat hi trobaríem els clubs de lectura, les recomanacions, els tríptics, etc. En definitiva, pretenen despertar la curiositat cap als llibres. Pel que fa a l'animació, per Centelles (2009) són "accions que van més enllà, que ajuden a comprendre el text o les imatges.· Pretenen fer reflexionar el lector sobre allò que ha llegit, i a partir d'aquí poder crear nous textos, buscar finals diferents, compartir opinions amb altres lectors, etc.

Tant si fem servir una paraula com una altra, l'important és tenir clar quin objectiu volem assolir en cada una de les activitats que promoguem. Igual d'important és, també segons Centelles (2009): "programar activitats rutinàries, constants, en les que el joc, el descobriment, la sorpresa, siguin habituals", i no realitzar accions aïllades separades pel temps. Segons Mercè Escardó (2005: 76): "no té el mateix valor rebre una pressió o un estímul en un moment determinat i puntual de la vida que rebre'l de forma constant." Així mateix, recorda que (2005: 74) "és realment inusual que una sola activitat tingui la força captivadora necessària per atraure els usuaris cap a la biblioteca."

4.3.3.2 Propostes d'animació a la lectura

Hi ha diverses estratègies que fomenten el gust per la lectura i que es porten a terme en moltes escoles. Podríem trobar des dels clàssics contacontes, les maletes viatgeres, els clubs de lectura, el taulell de novetats o de recomanacions, els padrins de lectura, les exposicions temàtiques de llibres al voltant d'un tema (la primavera, les emocions...) o al voltant d'un autor o il·lustrador, la visita al centre d'aquest escriptor, la visualització d'una pel·lícula o curtmetratge que tingui la seva versió en

paper, o la participació a concursos com el Premi Atrapallibres organitzat anualment pel CLIJ⁵.

Amb l'arribada de les noves tecnologies a l'escola, se'ns ofereixen un seguit de noves oportunitats de realitzar activitats d'animació a la lectura. Gemma Lluch en reuneix unes quantes en el seu llibre *La lectura al centre. Llegir (i escriure) llibres, pantalles i documents en el Pla de Lectura de Centre*. Bromera: 2012. Entre elles hi podem trobar activitats relacionades amb els blogs, les xarxes socials com el Twitter o el Facebook, el Google Docs o les diferents wikis. Per a més informació us remeto a la lectura del seu llibre.

4.3.3.3 El bibliopati

Els bibliopatis són experiències d'animació de la lectura basades en les biblo piscines que es porten a terme a moltes poblacions quan arriba el temps de la calor. Des de fa uns anys, cada cop es coneixen més experiències de bibliopati en les escoles, sobretot de primària. Segons Gemma Lluch (2012: 143): "la finalitat de la pràctica és fer present el llibre en llocs on no ho és habitual que estiguen." Com a activitat de lectura lliure, Jaume Centelles (2005: 100) opina que els llibres "poden ser consultats per tots aquells que dediquen l'estona de pati a fer lectura recreativa."

Per una altra banda "traslladar una part de la biblioteca al pati no es podia fer de qualsevol manera. Els contes i les revistes s'havien de presentar d'una manera atractiva⁶." Com ja veurem més endavant, cada centre prepara el bibliopati a la seva manera, això sí, sempre s'intenta donar una imatge de proximitat i alhora que desvetlli l'interès per acostar-s'hi. L'important és, doncs, que el llibre arribi a l'alumne i no que l'alumne vagi a buscar el llibre. En definitiva, propiciar un encontre més entre infants i literatura.

⁵ Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil.

⁶ DDAA "Bibliopati, una proposta per a la lectura". *In-fàn-ci-a*, 2007, 159.

5. Aplicació pràctica

5.1 Objectius

Després d'haver analitzat la biblioteca escolar i les seves funcions per una banda, i com es treballa la lectura a l'escola i veure que calen actuacions diferents i innovadores per una altra, ara cal posar a la pràctica totes aquestes reflexions. La idea principal és propiciar espais de trobada entre alumnes i llibres. Com més interacció hi hagi entre aquests dos agents, més ens podrem assegurar que s'arribi a crear un vincle entre ells i, si aquestes trobades estan ben planificades, no són aïllades i reben el suport de tots els agents educatius, en molts casos acabaran esdevenint experiències positives i profitoses.

Partint doncs, de la teoria presentada, la meua proposta pretén unir lectura i llibertat. La manera que se m'ha ocorregut de fer-ho és proposant un bibliopati: oferir la possibilitat de llegir o fullejar llibres i revistes en un ambient distès i lliure.

Per portar-ho a terme, m'he marcat quatre objectius principals a assolir al llarg de la meua aplicació pràctica:

- Oferir oportunitats de realitzar lectura lliure i voluntària.
- Unir lectura i esbarjo.
- Aproximar el professorat i l'alumnat a la biblioteca de centre.
- Donar a conèixer els diferents materials que disposa la biblioteca.

El primer de tots té la voluntat de plasmar de manera pràctica allò explicat a la part teòrica i que té a veure amb la lectura i el plaer. Tant l'alumnat com el professorat podran desenvolupar el decàleg de drets del lector realitzat per Pennac: podran no llegir, podran agafar un llibre i tornar-lo sense haver-se'l llegit tot, podran fullejar, podran llegir i rellegir en veu alta, podran llegir qualsevol cosa (inclús llibres per més petits o per més grans) i

a qualsevol lloc sense necessitat d'explicar-ho a ningú. La llibertat ha de ser total, així com el respecte cap als materials.

El segon objectiu pretén visualitzar la lectura com un hàbit positiu. Per fer-ho, situaré en el mateix moment del dia dos conceptes aparentment oposats: la lectura i l'esbarjo. La idea és trencar una mica els esquemes: l'alumnat veurà que a l'hora més esperada per a la majoria, hi haurà la possibilitat de realitzar una activitat associada a l'aula. Una activitat que, en molts casos, és feixuga i pesada. Amb aquesta barreja de conceptes no espero que acabin arribant a associar la lectura com a una acció positiva, però si més no que vegin que es pot llegir en contextos d'oci.

El tercer i el quart objectiu fan referència a la importància que ha de tenir una biblioteca escolar en qualsevol escola. Obrint aquest espai a l'hora del pati pot fer que a molta gent li vingui curiositat per entrar a l'espai en altres hores. Així mateix, traient uns quants materials ben seleccionats farà visible la gran quantitat de llibres, còmics i revistes de què disposa l'espai, i sens dubte, ajudarà a millorar-ne la imatge que té per part de la comunitat educativa.

5.2 Presentació de l'escola

El centre educatiu que he decidit portar a terme la part pràctica del Treball de Final de Grau és l'Agrupació Sant Jordi de Fonollosa. Fonollosa és un petit poble de 1.500 habitants situat a la comarca del Bages. El municipi està format per quatre nuclis de població i cada un d'ells aporta alumnat a l'escola: l'urbanització Canet de Fals, Fals, Camps i Fonollosa mateix. Al ser l'únic centre educatiu de la zona, també agrupa els nens i les nenes dels municipis veïns que tampoc tenen escola com Aguilar de Segarra (250 habitants) i Rajadell (540 habitants). A més, hi assisteix algun alumne de Sant Joan de Vilatorrada, de Manresa o de Sant Pere Sallavinera, a la comarca de l'Anoia.

És una escola que es pot considerar petita, d'uns 150 alumnes des de P3 fins a 6è. És d'una sola línia amb una mitjana de 16 o 17 alumnes per classe. Antigament, era una agrupació d'escoles i era considerada una escola rural, però amb els anys ha anat augmentant el nombre d'alumnes i el centre s'ha hagut de readaptar. Tot i així encara conserva aspectes metodològics i organitzatius d'aquella època com el fet d'ajuntar els alumnes per cicles. I és que, malgrat ser d'una única línia, els alumnes estan barrejats per edats: hi ha tres classes d'educació infantil, però no n'hi ha una de P3, una de P4 i una de P5, sinó que en cada una hi ha alumnes de les tres edats. El mateix passa a primària: dues classes de cicle inicial amb alumnes de primer i de segon a cada classe, dues de cicle mitjà amb alumnes de tercer i quart barrejats, i dues de cicle superior amb nens i nenes de cinquè i sisè també junts.

L'escola es defineix com a catalana, progressista i inclusiva. Per sobre de tot, en destaca la seva especial dedicació a tot el que fa referència a l'expressió artística, sobretot la part musical. Al finalitzar l'etapa de primària, cada alumne sap tocar com a mínim un instrument, i en alguns casos fins a dos. Els dimarts és el dia destinat a la música, i l'alumnat rep classes en petits grups o en parelles per part de professors que vénen a l'escola únicament per això. Poden escollir entre instruments clàssics o moderns. A més a més, l'escola disposa d'orquestra formada per exalumnes i alumnes de cicle superior que cada dissabte al matí es troben per assajar. Però no és únicament la música l'expressió artística que treballen, també realitzen una hora setmanal a la dansa, al teatre, al circ o a la plàstica. Són habituals les representacions teatrals al llarg del curs en tots els cicles, tant a infantil com a primària. El fet de ser una escola on el 80% de l'alumnat no viu al nucli on hi ha el centre, el Departament d'Ensenyament considera necessària la sisena hora a primària, per tant, totes aquestes activitats tenen cabuda dins l'horari lectiu.

5.3 Situació actual de la biblioteca escolar

La biblioteca de l'escola de Fonollosa té més de trenta anys. Al llarg de tot aquest temps ha anat canviant d'ubicació fins a situar-se on és ara. Actualment ocupa un espai de 40m² i disposa de 3.000 volums. És situada a planta baixa i té accés directe al pati. Durant tots aquests anys però, a part de canvis de lloc, també ha viscut canvis d'organització, i ha passat per èpoques amb molta vida i d'altres d'absolut abandonament. Va arribar a ser inclús, la biblioteca municipal, inaugurada pel Xesco Boix l'any 1985, per això, tot i que gairebé ni se sàpiga, encara porta el seu nom.

Des del curs 2008-2009 ocupa l'espai on està situada actualment. Aquell any es crea una comissió de biblioteca amb dues responsables, la Generalitat els concedeix el Puntedu i un bon grup de pares i mares ajuden a pintar les parets, adequar l'espai, muntar mobiliari i folrar llibres. Després d'uns anys d'acumular pols en una habitació petita i fosca, la biblioteca torna a tenir vida. Les responsables gaudeixen de moltes hores setmanals de dedicació i formació, i donen molta embranzida a l'espai: creen una mascota, es posen al dia de tècniques de dinamització, ho cataloguen tot a l'Epèrgam, etc.

El temps va passar, i per una banda aquestes dues mestres que havien agafat el càrrec voluntàriament l'han de deixar per motius personals, i per una altra banda, s'acaba la concessió del Puntedu. Això fa que hagi d'entomar la situació la mestra que és responsable actualment. Accepta el càrrec amb moltes ganes però veu que tant les hores de dedicació com de formació són retallades dràsticament. Es forma de manera autodidacta i intenta tornar a engegar l'espai. Parlant tant amb el director com amb aquesta mestra, coincideixen en el fet clau: calen hores per dedicar-s'hi. Actualment aquesta persona disposa de mitja hora setmanal, i la comissió de biblioteca està formada per dues mestres que es troben una vegada al trimestre, aproximadament.

A tots aquests inconvenients cal afegir-ne dos més. Cada classe disposa anualment de 100 euros (cedits per l'AMPA) per a comprar llibres per a la

biblioteca d'aula. Això fa que aquestes petites biblioteques siguin molt potents, amb llibres nous i interessants, però per contra, resta protagonisme a la biblioteca escolar. Un altre inconvenient, és que cada quinze dies arriba el Bibliobús al poble. Les classes hi fan una visita mensual, de manera que cada mes l'alumnat pot agafar en préstec material divers: des de llibres, a còmics, passant per DVD's o CD's. Tota aquesta conjuntura dificulta molt la tasca de la biblioteca escolar. Malgrat tot, i això ho explicaré en el proper punt, els alumnes de l'escola llegeixen molt. El problema és que no utilitzen l'espai de la biblioteca escolar per fer-ho.

Calia veure, també, quina concepció té el claustre i els alumnes sobre la biblioteca. Pel que fa al professorat, en paraules del seu director: "la biblioteca és més aviat un magatzem de llibres fets servir que no pas una font de recursos". Realment són pocs els mestres que acudeixen a la biblioteca a buscar-hi informació sobre temes que treballin a l'aula, i tampoc tenen el costum de portar-hi gaire els alumnes. Gairebé podríem considerar que només cicle inicial acudeix setmanalment a la biblioteca a llegir. Aquest fet segurament és degut, segons el director, a que "no es coneix el que hi ha. Segurament, a nivell organitzatiu, falten espais per trobar-nos amb la responsable i parlar sobre tots els materials que hi ha". La mestra responsable de l'espai també hi coincideix: "falta saber què hi tenim, ni jo mateixa sé el que hi ha. El primer que s'hauria de fer és una bona esporga de llibres i deixar-hi només els que realment es poden fer servir". El director llança una proposta de cara al curs vinent: "s'hauria de reunir un mestre de cada cicle i decidir quins llibres són vàlids per al seu curs. Els que es decideixin que no, es regalen, es venen o es llencen. Però hem de saber el què hi tenim".

Una altra visió que es té de l'espai, i que també és compartida per ambdós entrevistats, és el fet de veure l'espai de la biblioteca com "un lloc per fer-hi reunions, no per fer-hi recerca ni anar-hi amb els alumnes" sentència la mestra. El director ho veu igual, però ell fa servir l'expressió "espai multifuncional" per definir-ho. La realitat és aquesta. A l'espai de la biblioteca cada dilluns es realitzen els claustres, cada dimarts s'hi fan classes de violoncel, els dijous s'aprofita l'espai per a fer els tallers del

menjador, i moltes de les entrevistes de pares i mares es fan també allà. Evidentment aquest fet és degut a la manca d'espais que disposa el centre. De la mateixa manera que passa tot això amb la biblioteca, succeeix igual amb l'aula d'ordinadors, de música o d'educació especial. Tot i així, el fet que hi passi tanta gent a fer activitats tan diferents, en certs moments fa la sensació de ser aquest magatzem que manifestava el director: pots trobar-te des d'instruments mal endreçats fins a material dels tallers. I a més a més, si és el lloc de reunió setmanal, vol dir que hi ha d'haver moltes taules i cadires que empetiteixen l'espai i el fan poc agradable.

Pel que fa als alumnes enquestats aleatòriament, n'hi ha molt pocs que recorrin a la biblioteca de manera voluntària per anar a buscar llibres. La meitat de les respostes reconeixen que, entre altres coses, utilitzen l'espai de la biblioteca per passar-hi una estona tranquil·la i xerrar amb els amics. Una bona part associa l'espai amb el lloc d'assajar l'instrument o el lloc per fer els tallers. Així doncs, veiem que entre els mateixos usuaris, la funció de la biblioteca escolar queda molt desdibuixada.

En aquesta mateixa enquesta, demanava als alumnes quina percepció tenien sobre la lectura. Només dos alumnes dels vint deia que no li agradava llegir, i eren els mateixos que sempre que llegeixen ho fan per obligació. La resta, barregen les lectures obligatòries amb les de plaer. En funció de les edats, els gustos varien: si a cicle inicial agrada molt llegir revistes i contes/àlbums, a cicle mitjà comencen a aparèixer els còmics, i a cicle superior es consoliden juntament amb les novel·les.

Tot i així, no tot és negatiu. Malgrat les adversitats esmentades, des de la biblioteca escolar s'intenten realitzar algunes activitats d'animació a la lectura:

- L'espai de la biblioteca s'obre cada dia a l'hora del pati per llegir i fer servei de préstec.
- Un cop al trimestre, una família d'educació infantil llegeix un conte a tot l'alumnat. N'anomenen "Contes a la vora del foc".

- Cada quinze dies es realitza "L'hora del conte": un mestre explica un àlbum o un conte durant l'hora del pati. Aquesta activitat és nova d'enguany i ha tingut molt bona resposta, sobretot de les classes d'EI i de cicle inicial ja que és voluntària.
- Els Padrins de lectura funcionen molt bé: cada divendres de les 9:00 a les 9:45 els alumnes de cicle mitjà van a buscar el seu fillol de P5 i se l'emporten a la biblioteca a llegir. El mateix fan els de cicle superior amb els d'inicial, però per falta d'espai es troben a la classe.
- Al llarg del curs s'intenten organitzar concursos al voltant de la literatura infantil. Es penja una endevinalla, un enigma, un anagrama o un jeroglífic a la porta de la biblioteca, i els alumnes l'han de resoldre escrivint la resposta en un paper i deixant-la dins d'una capsula.
- Per Sant Jordi, festa de l'escola, es realitza un intercanvi de llibres a la mateixa biblioteca.

Quan vaig demanar què els semblava la proposta de realitzar un bibliopati per, d'una banda crear una estona de lectura lliure, i per apropar la biblioteca escolar al conjunt de l'escola per una altra, em vaig trobar amb una sorpresa. A l'inici de la nova etapa de la biblioteca escolar, quan l'escola va apostar per remodelar l'espai i la Generalitat va concedir-los el Putedu, entre les moltes activitats que van dur a terme hi havia un bibliopati. Va funcionar durant dos cursos d'abril a juny, però es va deixar de fer perquè les persones responsables van anar prioritzant altres tasques. Se'n té un record molt positiu de l'experiència, i ara tothom veu amb bons ulls la idea que es torni a recuperar. El fet d'haver-se portat a terme anys enrere una proposta semblant a la meua, va fer que es pogués visualitzar molt millor la idea, ja que tant la mestra responsable com el director ja treballaven a l'escola aleshores.

Després d'haver fet reflexionar sobre l'estat de la biblioteca, els dos entrevistats van estar d'acord que calen canvis de cara als propers cursos.

Augmentar el nombre d'hores de dedicació és el primer, poder fer una bona esportga i crear una nova classificació de llibres també és important, i trobar espais per a informar a tot el professorat dels llibres que hi poden trobar seria el tercer aspecte per poder rentar-li una mica la cara a la biblioteca.

5.4 Importància de la lectura al centre

Com ja he comentat anteriorment, a l'Agrupació Sant Jordi es treballa molt la lectura malgrat no s'utilitzi gaire la biblioteca per fer-ho. A l'etapa d'educació primària cada dia es realitza una estona de lectura diària: quan els alumnes arriben a les nou a l'aula agafen el llibre que estan llegint i fan lectura individual durant vint minuts. Després, el mestre els llegeix un fragment d'una novel·la o els presenta un àlbum il·lustrat. Així doncs, cada dia com a mínim, treballen entre mitja hora i tres quarts d'hora la lectura. La poesia també té un pes important dins l'àmbit de llengua. Cada any, aprofitant que l'escola forma part del projecte Itineraris de lectura, treballen un poeta en concret. Durant tot el curs llegeixen poesies, juguen amb les paraules, en creen de noves tot fixant-se amb el poeta que els visitarà. Aquest acostuma a anar a l'escola un mes abans de Sant Jordi i els nens i les nenes li reciten poemes, els interpreten o, els més petits, li fan preguntes sobre la seva obra. Enguany el poeta que ha visitat l'escola ha sigut en Salvador Comelles, i han pogut fer poemes del circ i de gats i gossos basant-se amb les seves obres *El circ* Barcelona: Cruïlla, 2009 i *Com gat i gos* Barcelona: Castelnou, 2012. Quan arriba Sant Jordi, cada alumne, (en el cas dels grans) fa dos o tres poemes, i en el cas dels petits cada classe, i són avaluats per un jurat on hi ha mestres de l'escola, mestres d'altres centres, bibliotecaris i, en algun cas, el mateix poeta que ha visitat l'escola. Entre tots i totes es trien els guanyadors que són anunciats per Sant Jordi i els seus poemes, seran editats en un llibret que es repartirà a totes les famílies a final de curs.

5.5 Planificació de la proposta

Vaig disposar d'un temps limitat per dur a terme el TFG. Van ser un total de cinc setmanes, però amb anterioritat ja havia realitzat trobades amb la mestra responsable de la biblioteca. En aquestes trobades vaig presentar-li un calendari aproximat de realització de la intervenció que, posteriorment va ser modificat i consensuat amb el tutor de pràctiques. En aquest calendari previ hi havia uns dies destinats a realitzar les entrevistes, uns altres dies de preparació dels materials, un dia de presentació del projecte a les aules i, finalment, uns dies concrets de posada en marxa del bibliopati.

Paral·lelament, vaig estar buscant informació sobre els bibliopatis, tan a la xarxa com en revistes d'educació i llibres d'assaig sobre la dinamització de la lectura, vaig comprovar que hi ha algunes escoles que ja porten a terme activitats semblants a la meua. Remenant i llegint he vist que cada escola ho fa a la seva manera: en algunes simplement obren la biblioteca a l'hora del pati, en altres són els mateixos alumnes de cicle superior qui ho dinamitzen, algunes escoles ho fan cada dia, d'altres un cop per setmana, i n'hi ha qui, inclús, fan contacontes a l'hora del pati. Així doncs, vaig comprovar que no hi ha unes normes establertes i que, com moltes de les iniciatives en el món de la biblioteca escolar, cadascú fa el que pot i com pot.

Veient el poc temps que em quedava i creient que no valia la pena fer el bibliopati més de dos dies a la setmana, vam acordar fer quatre sessions repartides en dues setmanes. Els dies acordats van ser dimecres 24 i divendres 26 d'abril i dijous 2 i divendres 3 de maig. Vam decidir començar un dimecres perquè és el dia que li toca pati a la responsable de la biblioteca, i així em podria donar un cop de mà a l'hora de muntar. La següent setmana s'esqueia que dimecres era dia 1, els dimarts a l'escola és el dia de la música i tot funciona diferent, per tant, només quedava dilluns, dijous i divendres. Vam decidir fer-ho, doncs, dilluns i divendres.

El primer que calia fer era les dues entrevistes per tenir una visió interna de com funciona la biblioteca i quina visió de l'espai es té des del professorat.

Les persones que vaig considerar més adients per fer-les van ser la responsable de la biblioteca i el director del centre. Vaig creure oportú realitzar-les per separat per així crear un clima més de confiança. Per raons d'horaris, primer la vaig fer amb el director, i al cap d'un parell de dies amb la mestra responsable. Cal dir que, en ambdós casos, em van atendre a la perfecció, destinant aproximadament tres quarts d'hora cada un a reflexionar sobre el paper de la biblioteca. La preparació de l'entrevista que havia realitzat dies abans ens va permetre seguir un guió, però les dues entrevistes es van anar obrint i van acabar desembocant en, pràcticament, unes converses.

M'interessava conèixer la seva visió perquè malgrat tenir pensada la intervenció i conèixer l'escola i la biblioteca bastant a fons, sempre hi pot haver alguna informació que et pugui fer canviar una mica el rumb planificat. M'interessava també, saber de primera mà què els semblava la proposta de realitzar un bibliopati i si creien que era una bona iniciativa per a fomentar la lectura. No cal dir que ja estaven al corrent de la idea des de finals del curs passat quan vaig haver d'escollir el tema del TFG. Els dos van veure la proposta amb molts bons ulls i em van animar a tirar-la endavant. Tant és així que, passats aquests quatre dies funcionant a càrrec meu, la responsable de la biblioteca pretén seguir portant-ho a terme un cop per setmana fins a final de curs.

En general tenien punts de vista molt similars respecte el tema, i els dos van reconèixer que cal una empenta per tornar a donar vida a l'espai. Gràcies a les entrevistes em vaig adonar, realment, de la gran dificultat que suposa tirar endavant un projecte com la biblioteca escolar sense hores per destinar-hi ni un pla des de l'escola per fomentar-ne l'ús.

El següent que calia fer era escollir quins materials oferiria el bibliopati. Tenia clar que hi havia d'haver una mostra representativa d'allò que es pot trobar a la biblioteca, però el pes important l'hauria de tenir aquells llibres que fossin fàcils de llegir en poca estona. Per tant hi hauria d'haver contes més aviat curts destinats als alumnes de cicle inicial, contes més llargs per a mitjà i superior, alguna novel·la més llarga per als que els agrada llegir,

àlbums il·lustrats per a totes les edats, còmics clàssics i actuals, revistes per a totes les edats, llibres de coneixements sobre animals, l'univers o la història de Catalunya. També hi hauria d'haver algun llibre de poesia, i vaig pensar que què millor que treure els llibres de poemes que cada any publica l'escola amb les poesies guanyadores per Sant Jordi. Donant-hi voltes, vaig creure oportú oferir també, materials per als i les mestres: revistes especialitzades en educació, llibres que fessin reflexionar com algun de Freire o Steiner, llibres de didàctica editats per Graó, o bé llibres que poguessin ser del seu interès personal com per exemple un recull de rutes pel Bages.

Vaig fer doncs, una tria exhaustiva del fons de la biblioteca. Per a realitzar la selecció de materials vaig basar-me en els meus coneixements del món de la literatura infantil i juvenil que he anat adquirint aquests últims anys. Des de recomanacions que ens han fet a la universitat, passant per l'aprenentatge a les Pràctiques III, o a tot allò que vaig coneixent gràcies a assistir al Club de lectura infantil i juvenil que es realitza a la Biblioteca del Casino de Manresa.

Com que pretenia mostrar una part important del fons, vaig acabar seleccionant molts materials. La solució va ser oferir diferents llibres una setmana de l'altra. D'aquesta manera els dies 24 i 26 d'abril hi havia uns llibres, i el 29 i el 3 de maig uns altres. A cada paquet de llibres hi havia uns cent materials amb una mica de cada, així quedava tot ben repartit.

A part d'allò que volia oferir, també havia de pensar com fer-ho. Tota l'escola sabia de l'existència del bibliopati perquè passaria personalment a explicar-ho, per tant vaig pensar que no calia fer cap cartell. El lloc on em vaig col·locaria és just al mig del pati principal, per tant, tampoc calia fer grans coses per cridar l'atenció. Així doncs, vaig decidir que només fent una bona estesa de llibres ja n'hi hauria prou. Vaig agafar dues mantes de colors vius que hi havia a la biblioteca i els llibres hi anirien a sobre, de tal manera que es veiés la coberta i no el llom i que fossin accessibles per a tots els públics.

Havia de dissenyar, també, la graella que faria servir per observar quins usuaris vindrien, i quin tipus de consulta feien. Va quedar clar, en les reunions d'exposició del projecte a la responsable de la biblioteca, que jo hauria d'estar tota l'estona observant el servei, i que, per tant, caldria que hi hagués un mestre més per vetllar el tema del préstec. Va ser la mateixa responsable qui es va encarregar de demanar al claustre quin mestre de pati voldria fer aquesta feina.

Vam creure oportú que seria interessant conèixer també l'opinió d'alguns alumnes sobre la biblioteca. D'aquesta manera veuríem si els mestres i els alumnes pensen igual sobre el tema. Vam decidir que la millor manera era passar una petita enquesta a alguns d'ells, i així obtindria informació directa dels usuaris potencials de l'espai. Vaig decidir passar-la el mateix dia que presentava la proposta classe per classe. Aquesta va ser una altra de les decisions prèvies que vaig haver de prendre: la de com anunciar l'activitat. Una de les opcions era que fos sorpresa pels alumnes i que, quan sortissin al pati es trobessin amb el muntatge. Vaig pensar però, que era millor que ho sabessin amb anterioritat, i així es pogués crear una certa expectativa al voltant. Podia fer-ho mitjançant cartells penjats a les classes, és a dir, d'una manera més anònima, o bé anant-ho a explicar personalment. Aquesta, sens dubte, era l'opció més adequada: molts alumnes (sobretot de cicle inicial i mitjà) no podien recordar l'experiència d'anys enrere, s'havia d'explicar bé el producte, hi podien haver molts dubtes sobre el funcionament, etc. A més, jugava amb l'avantatge que tot l'alumnat de primària em coneix, per tant, el més senzill era fer-ho d'una manera més propera als alumnes.

El dilluns 22 d'abril era el dia que havia d'explicar el projecte classe per classe. Els mestres ja estaven avisats, així que tot va ser més fàcil. Vaig començar per les dues classes de cicle mitjà, el cicle que des d'un principi pensava que era el més adequat pel bibliopati. Seguidament vaig anar a les dues d'inicial. Aquests em van demanar moltes més coses: què passaria si plougués, si hi hauria préstec, quants llibres podrien emportar-se, etc. Tant a un cicle com en un altre, vaig veure molt interès per la proposta i això em va engrescar. Quan va ser el torn d'anar a cicle superior no vaig poder

exposar-ho. Estaven acabant les poesies per l'endemà, Sant Jordi i no vam trobar cap més forat fins el mateix dimecres 24, el primer dia del bibliopati. A primera hora del dematí vaig passar per les dues classes i els vaig informar.

Després d'establir tots aquests paràmetres, la proposta quedava així:

Dia	Tasca
16 abril	Entrevista amb el director
18 abril	Entrevista amb la responsable de la biblioteca
19 abril	Tria dels materials
22 abril	Presentació del projecte a les classes i passar enquestes a alguns alumnes per conèixer la seva visió de la biblioteca escolar.
24 abril	1a sessió bibliopati
26 abril	2a sessió bibliopati
29 abril	3a sessió bibliopati
3 maig	4a sessió bibliopati
6 maig	Visita al bibliopati de l'escola d'El Pont de Vilomara
7 maig	Enquestes a alumnes sobre el bibliopati

En una d'aquestes trobades amb el tutor, vam convenir també, a buscar la possibilitat de veure funcionar algun bibliopati en directe. Això em permetria agafar idees per a la meua pràctica, o bé, poder comparar les dues experiències. Tot depenia de si podia anar-hi abans de realitzar-lo jo o bé, hi havia d'anar després. Així doncs, buscant per internet centres on portessin a terme aquesta activitat, vaig trobar que a l'escola Pompeu Fabra d'El Pont de Vilomara (municipi a tres quilòmetres de Manresa) ho feien. Vaig aconseguir posar-me en contacte amb la seva directora i vam concertar una visita pel dilluns 6 de maig, una setmana després d'haver realitzat el bibliopati.

Per últim, calia saber quina opinió tenen els alumnes sobre el servei de bibliopati que es va portar a terme. Per fer-ho, vaig realitzar un qüestionari a vint alumnes de primària de manera aleatòria. El dimarts 7 de maig va ser el dia escollit.

5.6 Execució

El primer dia de bibliopati va ser una mica estrany. Primer de tot, els alumnes de cicle mitjà no hi eren, havien anat d'excursió. Així doncs, el que jo creia que era el cicle més adequat per la proposta no va assistir-hi. La resta de cicles sí que van venir a veure el bibliopati, però justament aquell dia van sortir tard a l'esbarjo. Els primers moments eren poc motivadors, ja que ningú rondava per fora les classes. A mesura que van anar sortint van anar venint-ho a veure. Segurament és, dels quatre dies, el que més afluència hi va haver, degut a la novetat de la proposta.

Mentre jo anava anotant en un full quants alumnes de cada cicle venien, quin tipus de consulta feien i quins documents agafaven, tenia l'ajuda de la mestra bibliotecària que anava anotant tots els llibres que s'agafaven, tant per llegir-los allà mateix com per emportar-se'ls en préstec. Quan es va acabar l'hora, vam avaluar-ho amb la responsable, i vam decidir que a partir de llavors només apuntaríem els llibres que s'emportessin de préstec. Els altres, els que agafaven per llegir a l'hora del pati no calia, que podíem confiar totalment amb els alumnes que segur que els tornarien. En una escola tan petita i propera, els riscos d'emportar-te algun ensurt en aquest sentit, són molt menors, i vam decidir donar confiança a tothom. Això sí, abans i després del bibliopati jo comptava els materials per tal d'assegurar-me que hi eren tots.

Durant el primer dia, van venir molts nens i nenes d'educació infantil a veure-ho i, fins i tot, a agafar llibres. Cal dir que la responsable de la biblioteca escolar és mestra d'infantil, i segurament els va informar de la presència del bibliopati.

Al segon dia ja van venir els alumnes de cicle mitjà, i les meves previsions es van complir: va ser el cicle que més interès va mostrar. El fet de repetir llibres i realitzar el bibliopati gairebé dos dies consecutius, no va suposar cap davallada de públic gràcies als mitjans.

La tercera sessió va resultar accidentada. La previsió era fer-la el dilluns 29 d'abril, ja que l'1 de maig era dimecres i, l'última sessió fer-la el divendres.

D'aquesta manera hi havia prou dies entremig de les dues per tal de continuar mantenint l'esperit de novetat, i no veure el bibliopati com una cosa repetitiva i que perdia la gràcia si es feia massa seguit. Però justament aquell dilluns va ploure de valent durant tot el matí. L'única solució que vam trobar va ser traslladar-ho al dijous 2 de maig. L'inconvenient era que l'endemà mateix fèiem l'última sessió i, si bé al dijous podria atreure gent, al dia següent molts ja no vindrien. Així que vaig decidir oferir materials diferents els dos dies: dijous va ser el dia dels còmics i les revistes (vaig aprofitar per treure revistes que es feien antigament a l'escola i van tenir prou èxit), i divendres va ser el torn dels àlbums il·lustrats. D'aquesta manera els dos dies hi havia materials nous i l'afluència de públic va ser la mateixa.

Al llarg de les quatre sessions hi van passar, aproximadament, 120 persones entre alumnes i mestres, això és una mitjana de 30 cada dia. Els més habituals van ser els de cicle inicial seguit pels de cicle mitjà. Aquests però, feien més ús del servei passant-hi més estona i llegint allà mateix. Els inicials voltaven més per veure què hi havia però ràpidament tornaven a jugar. L'alumnat de cicle superior, en canvi, venia a treure el cap amb poca predisposició per aturar-se, i van ser realment pocs els qui van fer-hi una parada. Pel que fa als mestres, malgrat saber que hi hauria llibres escollits especialment per ells, van interessar-se pel projecte entre tres i cinc cada dia.

El buidatge de les dades recollides cada dia és el següent:

	1a sessió	2a sessió	3a sessió	4a sessió
USUARIS				
Educació Infantil	10	3	2	3
Cicle inicial	10	7	8	8
Cicle mitjà	-	8	9	8
Cicle superior	6	2	2	6
Mestres	5	3	4	3
CONSULTA				
Fullejar	10	5	7	6
Lectura allà	9	6	7	6
Lectura lluny	2	1	1	-
Préstec	6	5	8	5
DOCUMENTS				
Còmics	4	4	5	-
Àlbums	3	7	-	7
Contes	8	5	2	3
Poesia	1	-	1	-
Coneixements	2	2	6	1
Revistes	6	13	5	-
Adults	3	-	3	1

Val a dir que les dades han intentat ser el màxim de realistes possible. En alguns moments havia de resoldre dubtes, ajudar a escollir llibres o posar-ne alguns al seu lloc, per tant, hi pot haver alguna dada que se m'hagi escapat. Per una altra banda, aclarir que un mateix alumne pot haver fullejat dues revistes en un dia i, a més a més, agafar un llibre per llegir allà mateix. Per tant, els valors de les consultes i dels documents són vegades que s'ha realitzat, no persones diferents que ho han fet. Un altre aclariment sobre la recollida de les dades és que no vaig tenir en compte el sexe de l'usuari, però fent memòria puc afirmar que hi van assistir més nenes que nens⁷.

⁷ Aquesta dada dóna la raó en una de les moltes dades publicades en l'estudi de les biblioteques escolars mencionats en aquest treball: les noies fan ús de la biblioteca per fer els deures, llegir o fer treballs. En canvi, els nois utilitzen més els recursos de la biblioteca per jugar.

5.7 Opinions dels alumnes

Si abans de començar el projecte vaig voler saber l'opinió de l'alumnat sobre la lectura i la biblioteca escolar, un cop acabat també és moment per comprovar com l'han viscut.

De les vint persones enquestades només dues van reconèixer no haver-se apropiat al bibliopati. En funció del cicle consultat veiem que la seva implicació amb el projecte és variant. Dels grans, quatre dels set enquestats reconeixen que només van passar per allà per veure què hi havia i van decidir anar a jugar. Segurament van veure que hi havia llibres que no els interessava, així ho van manifestar tots set enquestats. Els de cicle mitjà també opinen que, en general van trobar llibres no adequats a la seva edat, però gairebé tots es van parar a fullejar algun llibre o revista. El més petits, en canvi, són els que més préstec van fer.

Com a aspectes positius de l'experiència, el més valorat és el fet que sigui una activitat lliure i, que per tant, puguin combinar la lectura amb el joc. Poder triar i remenar tant com volguessin també ha estat vist com a molt positiu. En la mateixa línia que abans, no es valora gaire la gran varietat de llibres que es va mirar que hi hagués.

Per acabar, totes les persones enquestades troben interessant la proposta de bibliopati i tots voldrien que es fes, com a mínim, dues vegades a la setmana.

5.8 Una altra experiència

Un cop finalitzades les quatre sessions del bibliopati, vaig anar a veure com funciona el servei que ofereixen a l'escola Pompeu Fabra d'El Pont de Vilomara. Anant-hi després de la meva aplicació em servia per comparar experiències i veure altres maneres d'enfocar-ho. El cert és que, si hi hagués volgut anar abans per tal d'agafar idees i portar-les a terme, hagués

servit per ben poca cosa. Em va atendre la seva directora, que alhora és la responsable de la biblioteca, i em va confessar que des de fa un any i mig la biblioteca escolar no té espai. A causa d'unes obres, el que era la biblioteca s'ha hagut de convertir en una aula, i els llibres que hi havia estan empaquetats en una habitació. Malgrat tot, des de l'escola hi continua havent la voluntat d'oferir un bibliopati, ja que des de fa molts anys s'ha pogut llegir durant l'hora d'esbarjo. Quan la biblioteca gaudia d'espai propi, restava oberta a tot l'alumnat de P5 a 6è i s'hi realitzaven activitats com contacontes. De les obres ençà, un carro ple de revistes surt cada dia a l'hora del pati. Malgrat ser una oferta limitada de materials, es valora positivament l'opció d'oferir alguna possibilitat de lectura pels alumnes. El dia que jo hi vaig ser, durant els vint minuts que vam estar parlant es van apropar cinc o sis nens i nenes a fullejar les revistes. Sempre hi ha alguna mestra que es cuida de treure'l i que vetlla pel seu bon funcionament. Segons la directora: "és una part més del pati. Tan si fa fred com calor surt el carret, i sempre hi ha algú que s'atura, ni que sigui cinc minuts a fullejar alguna revista".

Quan vaig demanar si el bibliopati tindria continuïtat un cop la biblioteca tornés a gaudir d'un espai propi, em va respondre que no: "es tracta d'una situació excepcional. Oferim aquest servei perquè no tenim cap altra manera de donar possibilitats als alumnes que volen llegir durant el pati". Així doncs, es tracta d'una mesura provisional que, deixarà de funcionar quan acabin les obres. Preguntats si veien el bibliopati com un fet que porta els llibres als alumnes i no a la inversa, em va respondre que sí: "el carret està situat a l'entrada o sortida del pati, per tant tothom hi passa per davant i això convida a la lectura". Tot i així, quan la biblioteca estava oberta a l'hora del pati també intentaven cridar l'atenció per tal que l'alumnat s'hi apropés.

Reconec que m'esperava un altre tipus de bibliopati, però em va servir per veure dues coses. La primera és que, com ja he apuntat anteriorment, no hi ha unes normes escrites sobre el bibliopati i tothom ho fa com bonament pot. La segona és que amb voluntat i idees enginyoses es pot acostar l'alumnat a la lectura en situacions diverses, i que, consegüentment aquest

acabarà responent. Per tant, no hi poden haver excuses d'espai, ni de temps, ni de falta de materials. Tot és qüestió de donar-hi importància i creure en la importància de la lectura com a font d'aprenentatge, però també com a plaer personal.

6. Conclusions

A l'hora de fer les conclusions m'agradaria separar-les al voltant de dos aspectes: les estrictament relacionades amb el bibliopati, i les que giren al voltant de de l'aprenentatge personal. Totes mantenen relació entre elles, però per valorar-les més detingudament he cregut que era millor analitzar-les per separat.

6.1 Al voltant de la intervenció

El primer que caldria valorar és tot el procés d'intervenció que vaig dur a terme al voltant del bibliopati. Hi intervenen dos factors determinants: el temps dedicat i la novetat del projecte. Sóc conscient que amb el poc temps de què vaig disposar no es poden treure grans conclusions ni es poden valorar les conseqüències que pot aportar a llarg termini, però sí que es pot veure la resposta immediata. Aquesta és, moltes vegades, la que marca el futur d'una proposta: si té una bona rebuda li garanteix una estabilitat per un cert temps. En aquest cas, les xifres d'assistència que he aportat més amunt demostren que ha començat amb bon peu, tant pel que fa al nombre de nens i nenes que en fan fer ús, com pels comentaris recollits posteriorment mitjançant les enquestes. El professorat que passava per allà i s'hi aturava, i la mestra responsable de la biblioteca també ho van considerar molt positiu.

El fet de tractar-se d'una proposta nova al centre (malgrat l'experiència d'anys enrere) ha fet que s'hagués de començar, pràcticament, de zero. A més a més, cal recordar que per bé que hi ha altres escoles que ho porten a terme, cadascuna ho fa a la seva manera. Això vol dir que podia agafar idees de diferents centres però havia d'adequar-ho a la realitat i a l'entorn concrets. Per tant, tot el que vaig proposar és susceptible al canvi per tal d'aconseguir millor rendiment de cara el futur: es pot canviar la manera de presentar els llibres, la promoció que es va fer de l'activitat, es pot fer que

sigui gestionat pels alumnes de cicle superior, valorar que hi tingui cabuda l'alumnat d'educació infantil, treure només còmics o revistes, etc.

Un aspecte a valorar, també, és la periodicitat del servei. En el meu cas temia que realitzant-ho dues vegades cada setmana ens trobéssim que tingués èxit al primer dia, però que perdés interès en el segon. A la pràctica però, no va resultar així. La primera setmana va funcionar els dos dies perquè el factor novetat va existir a cada sessió, ja que els mitjans no van venir a la primera però sí a la segona. A la darrera setmana, malgrat fer el bibliopati dos dies seguits, vaig decidir treure menys materials cada dia però que fossin diferents. Resta per veure si funciona millor fent-ho un o dos dies per setmana, o bé, com fan en alguns centres, oferir-ho com a una activitat fixa a cada estona de pati.

També és d'hora per saber si el bibliopati ajuda a millorar la imatge que tenen tant els alumnes com els professors vers la biblioteca escolar. El que sí que està clar és que després d'aquestes sessions s'han donat a conèixer molts llibres de diferents gèneres que hi ha a la biblioteca, i molts alumnes han descobert o bé recuperat, llibres que no sabien que existien. Aquest era un dels objectius que em vaig plantejar al principi de tot, i crec que s'ha complert amb satisfacció.

Per últim, cal fer esment al fet de la lectura per plaer. Es pretenia oferir moments de gaudi personal on es produïssin trobades entre alumnes i llibres, trobades on es fomentés el gust per a la lectura. Aquest gust s'ha de potenciar des de l'aula però també des d'altres àmbits. Si sabem que una casa que estigui plena de llibres, on els referents (pares, mares, germans, etc.) llegeixen és més probable que surtin fills lectors, a l'escola si veus llibres arreu i amigues o companys de classe que agafen un llibre segurament s'encomanarà l'hàbit per la lectura. I la llibertat que et dona, en aquest cas el bibliopati, és molt gran, ja que permet fer lectures de llibres curts o llargs, però permet llegir quan se'n té ganes o bé, únicament fullejar. I aquí és on he vist a molts alumnes que no tenen gaire interès pels estudis però que es dedicaven a triar i remenar llibres i revistes. No van llegir-ne cap, però segur que van trencar barreres entre la literatura i ells, i qui sap si, en un futur esdevindran bons lectors gràcies a aquestes

experiències. Per això és important establir nous punts de contacte entre literatura i infants, perquè si només ens centrem en el context de l'aula, hi haurà alumnes que mai hi arribarem.

6.2 A nivell personal

La realització d'aquest treball m'ha comportat un aprenentatge personal molt gran a nivell personal. He adquirit molts coneixements nous i m'ha portat a fer reflexions molt interessants sobre el tema.

A l'hora de realitzar la cerca teòrica val a dir que no vaig trobar gaire informació sobre els bibliopatis ni sobre els beneficis que aquest aporta als seus usuaris. Això va fer que em costés redirreccionar la meua cerca fins a trobar el fil del gust per la lectura i centrar-ho en la lectura com a plaer i no com a obligació dins l'àmbit escolar. Un cop ho vaig tenir encaminat vaig descobrir un munt d'autors que ja hi havien reflexionat anteriorment: Jaume Centelles, Emili Teixidor, Glòria Durban, Isabel Solé, Teresa Colomer i Anna Camps, Daniel Pennac, etc. Alguns d'ells i elles ja els havia llegit al llarg de la carrera, però no ha estat fins que realment ho he necessitat que me n'he adonat de la importància de les seves reflexions. Considero que he adquirit una base teòrica molt important sobre la biblioteca escolar i les diverses activitats d'animació a la lectura, i m'han obert les portes a descobrir nous autors i publicacions per seguir formant-me.

Pel que fa a la part pràctica m'ha permès veure el funcionament d'una biblioteca escolar. D'una banda, he mantingut moltes converses amb la responsable de l'espai que m'ha informat de totes les dificultats que es troba a l'hora de realitzar activitats, així com els aprenentatges que està realitzant des que és al capdavant. Però per una altra banda, he pogut programar unes activitats relacionades amb l'animació de la lectura i he descobert que és un tema que m'interessa molt. M'atrau el repte de fer arribar la literatura als infants i joves, i buscar la manera més adequada en cada moment. Fent el bibliopati he hagut de pensar quina era la millor manera de realitzar-lo, quina promoció n'hauria de fer, com havia de

presentar els llibres per tal que fossin atractius, com enfocar cada sessió, etc. També he hagut de resoldre entrebancs que m'han sorgit, com per exemple, com redreçar l'activitat el dia que va ploure que va requerir buscar solucions immediates. M'ha permès també, conèixer nous materials, autors i il·lustradors que desconeixia, així com veure que hi ha llibres que són tot un fenomen. És el cas de les històries del Gerónimo Stilton, la Tina Súperbruixa o el Wally. Cada vegada que oferia algun llibre d'aquestes col·leccions s'agafava al moment. Això fa pensar en la importància que té la indústria de la publicitat i el pes de les grans editorials. També té importància a l'hora d'escollir un llibre la portada i les il·lustracions interiors. Per això els àlbums estan tant d'actualitat i els còmics mai passen de moda. I per això és important que els llibres estiguin col·locats de manera que es vegi la portada i no el lloc, malgrat això requereixi molt més d'espai.

Amb aquesta proposta he vist que només cal voluntat i temps per portar a terme activitats innovadores per fomentar el gust de la lectura. I que si es presenta una aposta ben definida i se sap transmetre a l'alumnat, la resposta està assegurada. Es necessiten actuacions valentes i convinctes per canviar dinàmiques negatives, no val lamentar-se, cal actuar i buscar alternatives. I els mestres ho tenim a les nostres mans.

Sense cap mena de dubte, la realització d'aquest treball m'ha permès ampliar horitzons a nivell professional. M'ha reafirmat que l'espai de la biblioteca és molt necessari en un centre escolar, però que encara cal molta feina a fer per posar-la al lloc que es mereix. També m'ha fet adonar de la gran quantitat de propostes d'animació a la lectura que existeixen i m'ha fet venir ganes de portar-ne més a la pràctica. En definitiva, estic convençut que aquest treball m'ha aportat moltes eines de cara el meu futur professional, i m'ha empès a seguir formant-me en el camp de la biblioteca escolar i la dinamització de la lectura.

7. Bibliografia i webgrafia

BUNDÓ, Dolors. "Per què un pla de lectura de centre?". *Guix*: 2009, núm. 355, p. 17-24. (Número monogràfic dedicat a la biblioteca escolar.)

CENTELLES, Jaume. *La biblioteca, el cor de l'escola*. Barcelona: Rosa Sensat, 2005.

- "[Llegir és créixer. Estratègies afavoridores del gust per la lectura](http://jaumecentelles.files.wordpress.com/2010/07/llegir-es-creixer-estrategies-afavoridores-del-gust-per-la-lectura.pdf)", dins CASTELLS, Ada (ed.) *Literatura: per a què? El gust per la lectura: conferències 2007-2008*. Barcelona: Departament d'Educació, 2000. (Consulta en línia: <<http://jaumecentelles.files.wordpress.com/2010/07/llegir-es-creixer-estrategies-afavoridores-del-gust-per-la-lectura.pdf>>)
- "La animación a la lectura. O cómo ayudar a descubrir los tesoros que esconden los libros". *Mi biblioteca*, 2009, núm. 16. (Consulta en línia: <<http://jaumecentelles.files.wordpress.com/2010/07/mb20-la-animacion-a-la-lectura-o-como-ayudar-a-descubrir-los-tesoros-que-esconden-los-libros.pdf>>)
- "Leyendo en la escuela tranquila. Sobre el concepto de biblioteca escolar". *Mi biblioteca*, 2012, núm. 30. (Consulta en línia: <<http://jaumecentelles.files.wordpress.com/2011/08/mb30-leyendo-en-la-escuela-tranquila.pdf>>)

COLOMER, Teresa; CAMPS, Anna. *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Barcelona: Rosa Sensat, 1991.

COLOMER, Teresa. *Andar entre libros. La lectura literaria en la escuela*. México DF: FCE, 2005.

DDAA. *Articles de Didàctica de la Llengua i Literatura*. Barcelona: Graó, juliol, agost i setembre 2008, núm. 46. (Monogràfic dedicat a la biblioteca escolar.)

- DDAA. "Bibliopati, una proposta per a la lectura". *In-fàn-ci-a*, 2007, núm. 159, p. 20. (Escrit per l'equip de mestres de l'escola pública Vall d'Aro de Castell d'Aro.)
- DURAN, David. "Llegim en parella". *Escola catalana*, 2012, núm. 475, p.22-23.
- DURBAN, Glòria. *La biblioteca escolar, avui. Un recurs estratègic per al centre*. Barcelona: Graó, 2010.
- ESCARDÓ, Mercè. *La biblioteca, un espacio de convivencia*. Madrid: Anaya, 2003.
- FUENTES ROMERO, Juan José. *La biblioteca escolar*. Madrid: Arco Libros, 2006.
- LLUCH, Gemma. *La lectura al centre. Llegir (i escriure) llibres, pantalles i documents en el Pla de Lectura de Centre*. Alzira: Bromera, 2012.
- MIRET, Inés (2013). *Bibliotecas escolares: Dinámicas 2005-2011*. [Consulta: 14 de maig de 2013]. Disponible a: <<http://www.cobdc.net/5JBE/materials/>>
- OECD (2010), *PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I)*. [Consulta: 14 de maig de 2013]. <<http://dx.doi.org/10.1787/9789264091450-en>>
- PENNAC, Daniel. *Com una novel·la*. Barcelona: Empúries, 1993.
- ROS, Roser. "Llegir a cor què vols". *Escola catalana*, 2012, núm. 475, p.20-21.
- SOLÉ, Isabel. *Estrategias de lectura*. Barcelona: Graó, 2000.

TEIXIDOR, Emili. *La lectura i la vida*. Barcelona: Columna, 2007.

8. Annexos

8.1 Guió entrevistes

8.1.1 Al director

- 1.- Em sabries explicar una mica per sobre la història de la biblioteca escolar?
- 2.- Quina és la situació actual?
- 3.- Com es veu des de l'escola la biblioteca? Quina importància té?
- 4.- Es llegeix molt a l'aula però poc a la biblioteca. Per què? Com ho veus?
- 5.- Quina mena d'actuació caldria fer per donar-li vida?
- 6.- Com es dinamitza la lectura a l'escola?
- 7.- Creus que engegant un bibliopati pot fer venir més ganes d'anar a la biblioteca o augmentar el gust per a la lectura?

8.1.2 A la responsable de l'espai

- 1.- Com es troba actualment la biblioteca escolar?
- 2.- Quines actuacions s'han de dur a terme per millorar-la?
- 3.- Quines activitats d'animació a la lectura es porten a terme actualment des de la biblioteca?
- 4.- Com creus que veuen tant els mestres com els alumnes l'espai de la biblioteca?
- 5.- Hi ha comissió de biblioteca? Quina dedicació setmanal tens com a coordinadora de l'espai? Creus que és suficient?
- 6.- Creus que engegant un bibliopati pot fer venir més ganes d'anar a la biblioteca o augmentar el gust per a la lectura?

8.2 Enquestes als alumnes

8.2.1 Enquestes prèvies

CICLE INICIAL/MITJÀ/SUPERIOR

T'AGRADA LLEGIR?

SÍ:

NO:

QUAN LLEGEIXES SEMPRE ÉS PER OBLIGACIÓ?

SÍ:

NO:

QUÈ T'AGRADA MÉS LLEGIR?

CONTES/ÀLBUMS:
NOVEL·LES:
ALTRES:

CÒMICS:
REVISTES:

VAS A LA BE A BUSCAR LLIBRES?

SÍ:

NO:

QUÈ FAS NORMALMENT A LA BE:

LLEGIR:
INSTRUMENT:
ALTRES:

JUGAR/PARLAR:
TALLERS:

8.2.2 Enquestes després del bibliopati

CICLE INICIAL/MITJÀ/SUPERIOR

T'HAS APROPAT AL BIBLIOPATI?

SÍ:

NO:

QUÈ HI HAS FET?

HO HE MIRAT I PROU:

HE FULLEJAT EL QUE HI HAVIA:

HE AGAFAT ALGUN LLIBRE/REVISTA:

HE FET PRÉSTEC:

QUÈ ÉS EL QUE MÉS T'HA AGRADAT?

LA VARIETAT DE LLIBRES:

QUE FOS LLIURE:

PODER TRIAR I REMENAR MOLT:

PODER FER PRÉSTEC:

PODER LLEGIR ACOMPANYAT:

ALTRES:

QUÈ ÉS EL QUE MENYS T'HA AGRADAT?

HI HAVIA POCS LLIBRES:

ELS QUE HI HAVIA NO M'INTERESSAVEN:

ALTRES:

TAN SI HI HAS ANAT COM SI NO, CREUS INTERESSANT LA PROPOSTA?

SÍ:

NO:

QUANTS DIES A LA SETMANA T'AGRADARIA QUE ES FES?

1:

2:

+2:

8.3 Fotos

8.3.1 Del bibliopati

La tria dels materials

La preparació

Els llibres i les revistes

El bibliopati funcionant

Nens i nenes llegint

8.3.2 De la visita a l'escola d'El Pont de Vilomara

